

Vážený pan,
Vít Rakušan
1. místopředseda vlády ČR
ministr vnitra
předseda STAN

v Praze dne 20. února 2025

Věc: Podpora kvalitní reformy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS)

Vážený pane vicepremiére,

obracím se na Vás jménem nevládní protikorupční organizace Transparency International – Česká republika, o.p.s.¹ (TI), která se více než 27 let v ČR zabývá mimo jiné oblastmi dotýkajícími se hospodárnosti veřejných rozpočtů, předcházení korupčních rizik u veřejných zakázek a v neposlední řadě problematikou transparentnosti a fungování dohledových státních institucí.

A právě v souvislosti s jednou z neklíčovějších kontrolních státních institucí v Česku si Vás dovoluujeme kontaktovat. Vláda Petra Fialy se v rámci vlastního programového prohlášení² zavázala k bodu:

„Připravíme reformu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a posílíme jeho metodickou roli tak, aby byl garantem férové soutěže umožňující rozvoj investic veřejným zadavatelům, včetně obcí a krajů.“

V TI dlouhodobě podporujeme zmíněnou reformu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). Její základní parametry jsme spolu s dalšími expertními organizacemi představili již v březnu roku 2020³. Proto jsme také uvítali, že současný vládní kabinet, jehož je Vaše hnutí součástí, se zavázal tuto nutnou a tolik potřebnou systémovou změnu podpořit.

Potřebu reformy ÚOHS potvrzují i mezinárodní srovnání a zahraniční zkušenosti, a dále také národní kontext a aktuální hrozby související s výkonem antimonopolního úřadu v oblasti dohledu a kontroly veřejných zakázek. Úřad dohlíží na veřejné zakázky v objemu činícím cca 400 miliard korun ročně. Neefektivitu, netransparentnost a rizikovost celého procesu výkonu funkce ÚOHS v oblasti veřejného zadávání dlouhodobě odhaluje celá řada

¹ <https://www.transparency.cz/>

² <https://vlada.gov.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/#>

³ <https://www.transparency.cz/protikorupcni-organizace-navrhuji-reformu-uohs-musi-byt-transparentni-rychly-a-odolny-proti-politickym-tlakum/>

„Hlídáme veřejný zájem, hájíme efektivní a odpovědnou správu země.“

kauz, které vedou až k jeho samotnému vedení, respektive k jeho minulým i současným předsedům.

TI již více než dekádu přináší odborníkům, zástupcům médií a široké veřejnosti závažná zjištění a skutečnosti⁴, které upozorňují na nedostatky, které by právě mohla již zmíněná reforma pomoci řešit.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže má splňovat v českém institucionálním systému především dvě funkce – dohled nad veřejnými zakázkami a roli antimonopolního dozoru. ÚOHS ale dlouhodobě trpí neefektivitou a uzavřeností před veřejností, přičemž nutně musí být zároveň pod tlakem ze strany politických a byznysových vlivových skupin.

Mezi zásadní problémy patří nadměrná koncentrace pravomocí v rukou předsedy ÚOHS, který sám ve druhém stupni rozhoduje o jednotlivých případech, nastavuje směřování celé instituce a zároveň má silné nástroje k ovlivňování rozhodování této dohledové instituce v prvním stupni, mimo jiné prostřednictvím personální politiky v úřadu.

Organizační nastavení ÚOHS je ve srovnání s ostatními státy Evropské unie ojedinělé. V dalších členských zemích je naprosto výjimečné, aby bylo rozhodování o miliardových veřejných zakázkách v rukou jednoho člověka a zároveň, aby celé řízení o přezkumu postupu zadavatelů reálně probíhalo v pěti stupních.

Z našeho pohledu je nezbytné změnit fungování ÚOHS ohledně dohledu nad veřejnými zakázkami takovým způsobem, aby o návrzích dodavatelů rozhodoval ve sporném řízení kolektivní orgán v jediném stupni.

Klíčovou reformu ÚOHS ale aktivně blokuje sám jeho předseda Petr Mlsna⁵, který tím zároveň usiluje o udržení jeho mimořádně silného mocenského postavení. Váš kolega a ministr pro místní rozvoj Petr Kulháněk⁶, jehož resort je gestorem reformy a jenž reformu podporuje, avizoval:

„I reforma antimonopolního úřadu má pořád reálnou šanci na prostup Sněmovnou. Záleží na tom, jaká k tomu bude vůle.“

Potřeba systémových změn, a právě absence vůle k jejich prosazení, se již projevuje v aktuálním expertním Indexu vnímání korupce (Corruption Perceptions Index – CPI) za rok 2024⁷. V tomto globálním žebříčku zaměřeném na veřejný sektor získala ČR pouze 56 bodů ze 100 možných a za průměrem EU, který aktuálně činí 62 bodů, nadále zaostáváme. To nám zajistilo 46. místo ze 180 hodnocených zemí světa. Mezinárodní sekretariát TI v Berlíně také ve své zprávě k výsledkům Česka v rámci CPI upozorňuje právě na přílišnou akumulaci moci předsedy ÚOHS a na korupční kauzy spojené s veřejnými zakázkami⁸.

⁴ <https://www.transparency.cz/kauzy/nefunkcni-uohs-v-pasti-politicke-a-byznysove-zakulisni-site/>

⁵ <https://www.transparency.cz/stosestka-uohs-jako-mocenska-pevnost-petra-mlsny/>

⁶ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/reformu-antimonopolniho-uradu-vlade-predlozim-i-kdyz-ji-resorty-ods-nechteji_2502170620_jgr

⁷ <https://www.transparency.cz/cpi2024/>

⁸ <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2024-western-europe-eu-leaders-hollow-efforts-cause-worsening-corruption-levels>

„Hlídáme veřejný zájem, hájíme efektivní a odpovědnou správu země.“

Prosazení kvalitní reformy ÚOHS je v současné situaci klíčové, protože v Česku takřka každý větší projekt financovaný z veřejných rozpočtů provází nejistota, jestli jej o několik měsíců až let nezdrží výkon dohledu ze strany tohoto úřadu a zda na jeho rozhodování nemohla mít vliv snaha ovlivnit rozhodování jeho vedení.

Proto na Vás jménem TI apeluji, aby Vaše hnutí na jednání vlády v rámci hlasování podpořilo tolik potřebnou reformu ÚOHS a vyjádřilo tak jasné stanovisko k této problematice. Vládní koalice má nyní jedinečnou příležitost učinit opravdu významný krok v boji s korupcí v Česku tím, že na Vládě a posléze v Parlamentu prosadí kvalitní reformu v obrysech návrhu zpracovaného Ministerstvem pro místní rozvoj. Jedná se o propracovaný materiál, který řeší hlavní problémy v dohledu nad veřejným zadáváním v naší zemi.

Pokud se současné vládě tento náročný úkol nepodaří splnit, budeme se v Česku neustále potýkat s problémy ve veřejném zadávání, které dopadají na celou řadu klíčových projektů a investic za desítky a stovky miliard korun, které mají podporovat rozvoj naší ekonomiky a hospodářství.

S pozdravem

David Kotora

výkonný ředitel
Transparency International – Česká republika, o.p.s.